

Ką prarado filosofija, tą laimėjo politika: Seimo Pirmininkui Leonui Bistrui – 125

*„Bet mes, gerbiamieji atstovai, kartu su savo tauta neprivalom pamiršti,
kad kaip mūsų ką tik paminėti praeities darbai,
taip ir mūsų būsimų darbų vaisius pareis nuo mūsų,
pareis nuo to, kad mes ir ateity nesiliausim dirbę ir pasitikėję savimi.“*

II Seimo Pirmininkas dr. Leonas Bistras,
1925 m. vasario 16 d.

Leonas Bistras – I–III Seimų narys, I ir II Seimų Pirmininkas, XII Vyriausybės Ministras Pirmininkas, krašto apsaugos ministras, laikinai ėjęs užsienio reikalų ministro pareigas, net keturių Vyriausybių švietimo ministras, vienas Lietuvos krikščionių demokratų partijos lyderių, ateitininkas, „Pavasario“ sąjungos rėmėjas, Leono XIII fondo pirmininkas, leidėjas, publicistas, Lietuvos universiteto (nuo 1930 m. – Vytauto Didžiojo universitetas) docentas, filosofijos daktaras.

L. Bistro biografijos vingiai, studijų pasirinkimai liudija jį ilgai svarsčius, kurį kelią rinktis – medicinos, filosofijos ar kuni-gystės. Nors teko išmėginti mediko profesiją, tačiau širdis linko prie filosofijos ir visuomeninių mokslų. 1921 m. apgynęs filosofijos daktaro disertaciją, grįžo į Lietuvą, pradėjo dirbti Lietuvos universitete, netrukus įsitraukė ir į aktyvią politinę veiklą. Į I, II bei III Sei-mus jis buvo išrinktas kaip universiteto docentas. Gyvenimas taip susiklostė, kad „materialine pragyvenimo baze“ Leonui Bistrui tapo filosofija, tačiau centrinę vietą jo gyvenime užėmė politika. Filosofas Juozas Girnius šią L. Bistro biografijos dilemą taikliai apibūdino fraze: „Ką prarado filosofija, tą laimėjo politika“. Parodos rengėjai ją pasirinko kaip tiksliausią L. Bistro – mokslininko ir politiko – vertinimą.

L. Bistrui teko garbė būti neilgai veikusio I Seimo Pirmininku, o 1923 m. kovo 13 d. Seimo posėdyje jis perskaitė Respu-blikos Prezidento ir Ministro Pirmininko pasirašytą šio Seimo paleidimo aktą. L. Bistras kurį laiką buvo ir II Seimo Pirmininkas. Ei-damas šias pareigas, jis realiai vertino savo padėtį – 1923 m. gegužę Seimo rūmuose sveikindamas Karo invalidų kongreso dalyvius, jis prisistatė „kaipo paleistojo Seimo Pirmininkas ir šių rūmų laikinasis šeimininkas“. Seimo Pirmininkas L. Bistras garsėjo turiningomis kalbomis. Jam pavykdavo suvaldyti audringus ir aistringus Seimo posėdžius, sutramdyti įsismarkavusius Seimo narius, kurių keliamą triukšmą kartais lydėdavo net kėdžių daužymas. Teisininkas Jonas Matulionis L. Bistrą vadino tikru politiku: „Šiaip gyvenime buvo labai malonus žmogus – pilnas humoro, visada geros nuotaikos ir visur labai nuosaikūs. <...> Savo principuose kietas, bet praktikoje lankstus politikas, visada galėjęs rasti kompromisą.“

Įsigalėjus autoritariniam režimui, L. Bistras nebeturėjo galimybės pasireikšti kaip valstybės veikėjas, tačiau, priešingai nei kiti, neužsisklendė ir nedėkingomis aplinkybėmis 1927 m. perėmė vadovavimą Lietuvos krikščionių demokratų partijai. Jai vadovavo iki sovietų okupacijos (1936 m. partiją uždarius jai vadovavo neviešai). Dėl tiesaus ir kritiško požiūrio L. Bistras ne kartą buvo sulaukęs tautininkų režimo nemalonės, o dramatiškais 1938-aisiais trims mėnesiams buvo suimtas ir ištremtas į Alytų. Tačiau iš ten grįžo tiesiai į valdžią – 1939 m. sudarius koalicinę Vyriausybę, L. Bistrui pavesta eiti švietimo ministro pareigas.

Be politinės veiklos, minėtina aktyvi L. Bistro žurnalistinė veikla, jo darbas kelių laikraščių redakcijose („Lietuvos balso“, „Vilties“, „Lietuvos“, „Laisvės“, „Ateities“, „Ryto“, „XX amžiaus“ ir kt.). Nemažai jis rašė ir į kitus leidinius, buvo Lietuvos žurnalistų sąjungos narys. 1938 m. Kauno radijuje vedė laidą „Užsienio politikos apžvalga“. L. Bistro dėka Lietuvos visuomenę pasiekė pagrin-diniai Katalikų bažnyčios ir krikščioniškosios demokratijos socialinės minties darbai – jis iš lotynų į lietuvių kalbą išvertė tris popiežių enciklikas: Leono XIII Rerum novarum (1921 m.) ir Graves de communi (1928 m.) ir Pijaus XI Quadragesimo anni (1931 m.).

1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, L. Bistras pasiliko Lietuvoje. Tų pačių metų liepos 12 d. naktį jis buvo suim-tas ir kalintas, vėliau ištremtas, amnestuotas, vėl suimtas ir kalintas. Galutinai į Lietuvą grįžo tik 1954 m. ir iki mirties gyveno Kaune.

Parodoje eksponuojamos istorinės nuotraukos, archyviniai dokumentai, ano meto periodiniai leidiniai, šaltinių publikaci-jos, knygos atskleidžia dramatišką dr. Leono Bistro gyvenimą.

1890 10 20	●	gimė Liepojoje (tuo metu – Kuršo gubernija, Rusijos imperija)
1911	●	baigė Liepojos gimnaziją
1914–1918	●	prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mobilizuotas, Rusijos imperijos kariuomenėje tarnavo medicinos felčeriu
1919	●	Spaudos biuro vedėjas, laikraščio „Lietuva“ vyriausiasis redaktorius
1921	●	baigė Fribūro universitetą (Šveicarija), apgynė daktaro disertaciją
1922–1940	●	Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto docentas
1922 11 13–1923 03 13	●	I Seimo narys, priklausė Krikščionių demokratų frakcijai
1922 11 21–1923 06 05	●	I Seimo Pirmininkas
1923 06 05–1926 06 02	●	II Seimo narys, priklausė Krikščionių demokratų frakcijai, Užsienio reikalų komisijos narys, Seimo statuto komisijos narys
1923 06 29–1924 06 18	●	IX Vyriausybės švietimo ministras (Ministras Pirmininkas – Ernestas Galvanauskas)
1924 06 18–1925 01 27	●	X Vyriausybės švietimo ministras (Ministras Pirmininkas – Antanas Tumėnas)
1925 01 27–1925 09 25	●	II Seimo Pirmininkas
1925 09 25–1926 06 15	●	XII Vyriausybės Ministras Pirmininkas ir krašto apsaugos ministras (nuo 1926 04 21 laikinai ėjo ir užsienio reikalų ministro pareigas)
1926 06 02–1927 04 12	●	III Seimo narys, priklausė Krikščionių demokratų frakcijai, Krašto apsaugos komisijos narys, Švietimo komisijos narys
1926 12 17–1927 05 03	●	XIV Vyriausybės švietimo ministras (Ministras Pirmininkas – Augustinas Voldemaras)
1927–1936	●	Lietuvos krikščionių demokratų partijos Centro komiteto pirmininkas
1939 03 28–1939 11 21	●	XX Vyriausybės švietimo ministras (Ministras Pirmininkas Jonas Černius)
1940 07 12	●	suintas sovietų okupacinės valdžios, kalintas Kauno kalėjime
1941 03 08	●	Ypatingojo pasitarimo nutarimu aštuoneriems metams ištremtas į Šiaurės Pečioros lagerius
1943	●	dėl prastos sveikatos paleistas anksčiau laiko, gyveno ir dirbo felčerių Atbasaro mieste, Kazachijoje
1945 01 23	●	antrą kartą nuteistas penkeriems metams pataisos darbų. Kalėjo septynerius mėnesius. Rugsėjį, pritaikius amnestiją, buvo paleistas ir grįžo į Lietuvą
1945–1950	●	gyveno Vilniuje, dirbo Vilniaus arkivyskupijos kurijos bibliotekoje
1950 08 14	●	trečią kartą suimtas
1951 01 06	●	Ypatingojo pasitarimo nutarimu „už priklausymą buržuazinei nacionalistinei partijai ir aktyvią veiklą prieš revoli-ucinį darbininkų judėjimą“ ištremtas į Krasnojarsko kraštą
1954 09 06	●	amnestuotas, grįžo į Lietuvą, gyveno Kaune
1971 10 18	●	mirė Kaune, palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse

Parodos rengėja – Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija

Parodos partneriai:

